

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
кафедра соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
кафедра соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ
ОСОБИСТОСТІ В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ 300-РІЧЧЮ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ГРИГОРІЯ САВИЧА СКОВОРОДИ

21 ЖОВТНЯ 2022 РОКУ

ХАРКІВ – 2022

УДК 37.015.31:316.42
ББК 74.60
С91

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(протокол № 11 від 16 .11.2022 р.).*

Редакційна колегія: Васильєва М.П. – доктор педагогічних наук, професор;
Романова І.А. – доктор педагогічних наук, доцент;
Шеплякова І.О. – кандидат педагогічних наук;
Штанько М.О. – ст. лаборант кафедри.

Автори опублікованих матеріалів відповідають за підбір, точність і достовірність наведених фактів, правильне цитування джерел, власних імен та інших відомостей. Редакційна колегія не завжди поділяє думку авторів.

Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 300-річчю з дня народження Григорія Савича Сковороди, 21.10.2022 р. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 225 с.

Збірка містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої сучасним проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі, реаліям і тенденціям розвитку професійної діяльності фахівців соціальних інституцій з вирішення актуальних проблем соціальної роботи.

Матеріали представляють інтерес для науковців і практиків у галузі соціальної і соціально-педагогічної діяльності, науковців-початківців (здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів спеціальності «Соціальна робота») й практиків – фахівців соціальних інституцій.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2022.
© Кафедра соціальної роботи і соціальної педагогіки, 2022.

Знобей О.В. СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	92
Кабусь Н.Д., Чернушенко А.В. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОТИЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	94
Клевака Л.П. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ВИХОВАНОК ПОЛТАВСЬКОГО ІНСТИТУТУ ШЛЯХЕТНИХ ДІВЧАТ.....	98
Кожина С.В., Размолодчикова І.В. ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ: ПСИХОСОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	103
Коловоротна Н.А. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ-СИРИТ У ПРИЙОМНІЙ СІМ'І.....	106
Костіна В.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	109
Кошова-Куклішина Л.С., Денисюк О.М. ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ НАВИЧОК БЕЗПЕЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	113
Ладоня А.О. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОЦЕСУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРИЙОМНІЙ СІМ'І.....	115
Лейба А.Р. ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ІГОР У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	117
Лобанова А.С., Скочинська-Прокопович Б. СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЖИТТЄЗБЕРЕЖЕННЯ ДІТЕЙ, ПІДЛІТКІВ ТА МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	119
Макар Л.М. ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	122
Манжарова О.О. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІКТ.....	124

У соцмережах можна пробувати нові моделі поведінки, що відрізняються від прийнятих у сім'ї, адже в інтернеті легше робити щось, приховане від батьківського ока. Часто такі експерименти виявляються корисними для підлітків, хоч і тривожні для батьків.

Використання соцмереж старшокласниками не повинно бути безконтрольним, через їх ще не сформований світогляд та відсутність здатності відфільтрувати непотрібну інформацію.

Соціальні мережі дозволяють дитині експериментувати із самовираженням, а також допомагають на різних етапах дорослішання – вони стають ще одним інструментом для пізнання світу та соціалізації, звичайно, за умови розумного користування соціальними мережами.

Список використаних джерел:

1. Інтерактивна лекція «Програма міжнародного дослідження якості освіти PISA». Голуб Галина. На урок. URL: https://naurok.com.ua/interaktivna_leksiya (дата звернення: 07.10.2022).

2. Черних О. О. Формування безпечної поведінки дітей в інтернеті як напрям соціально-педагогічного супроводу. Інновації педагогічної освіти в умовах викликів сьогодення : монографія. Київ : Талком, 2019. С. 305-330. URL: <https://www.academia.edu/> (дата звернення: 07.10.2022).

3. Веретенко Т., Ярмоленко К. Соціально-педагогічна профілактика інтернет-залежності старшокласників. Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка», Том 1, № 19, С. 145-149. URL: <https://op.ua/pedclass/naukova-stattya/> (дата звернення: 07.10.2022).

4. Снітко, М. А. Формування безпечної поведінки підлітків в інтернет-мережі як соціально-педагогічна проблема. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Вип. 115. 2014. С. 217-220. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2014_115_58

Ладоня А.О.

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОЦЕСУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРИЙОМНІЙ СІМ'Ї

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Н.О. Єсіна

У сучасних умовах розвитку нашої держави спостерігається загальне поширення такого негативного явища, як соціальне сирітство, адже завжди були і є діти, які з тих чи інших причин залишились без батьківського піклування, тому їхнє виховання надалі покладено на суспільство, державу, заклади освіти або прийомну сім'ю. Вирішення даної проблеми вимагає

розробку ефективних форм, методів та технологій соціалізації дітей-сиріт в умовах прийомної сім'ї.

При цьому, ефективність даного процесу соціалізації, залежить від комплексного підходу та професіоналізму суб'єктів, зокрема батьків та соціальних фахівців, які мають значний вплив на соціальне виховання та всебічний розвиток дитини молодшого шкільного віку у прийомній сім'ї.

Проведений аналіз наукових джерел, положень праць О. Авраменко [1], О. Безпалько [2], А. Капської [4], І. Пеші [4] дозволив уточнити поняття «соціалізація» як процес інтеграції індивіда в суспільство, у різноманітні типи соціальних спільнот (група, соціальний інститут, соціальна організація) шляхом засвоєння ним елементів культури, соціальних норм і цінностей, на основі яких формуються соціально значущі риси особистості. Результатом соціалізації на певному віковому етапі розвитку особистості є *соціалізованість* (як досягнення людиною певного балансу адаптованості й відокремлення в суспільстві, наявність котрого визначає становлення індивіда як соціальної істоти і розвиток людської індивідуальності).

З'ясовано, що для дитини, яка виховувалася поза сімейним оточенням, мікрочинники соціалізації мають іншу систему, ніж для дитини, що виховується в традиційних умовах сім'ї. Для позитивної соціалізації дитини з групи соціальних сиріт у систему соціальних відносин необхідна спільна робота всіх структур, що забезпечують оволодіння особистістю комплексом соціальних ролей. Для дитини, яка виховувалась у сімейному оточенні, агентами соціалізації виступають колектив ровесників, батьки, працівники соціальної служби.

На основі аналізу наукових праць О. Авраменко [1], Г. Лемко [5], І. Манохіної [6] схарактеризовані сприятливі умови для успішної соціалізації дитини молодшого шкільного віку в прийомній сім'ї: ставлення до дитини як до рівної; повага до дитини, визнання її особистості; розуміння дитини, а не застосування у відносинах з нею примусу та підкорення волі батьків; оптимістична віра в можливість дитини, в її найкращі риси; справедливість та міра в заохоченнях і покараннях; створення сприятливих умов для розвитку дитини; допомога дитині в задоволенні її потреб у пізнанні, самовираженні; визнання права дитини на власний вибір; створення доброзичливої атмосфери в сім'ї.

Аналіз положень наукових праць А. Капської [4], Г. Лемко [5], І. Манохіної [6], І. Пеші [4] дозволив визначити соціалізацію *дитини молодшого шкільного віку в умовах прийомної сім'ї* як процес засвоєння дитиною системи сімейних цінностей, норм та зразків поведінки, обов'язкових у певному суспільстві, а також навичок сімейного життя, які дають їй змогу увійти у світ суспільних відносин.

Метою соціалізації дітей-сиріт в умовах прийомної сім'ї є входження дитини-сироти до родинного оточення, формування у неї сімейних цінностей, навичок суспільно-корисної діяльності.

Аналіз праць Г. Лемко [5], І. Манохіної [6], В. Яремчук [7] дозволив схарактеризувати особливості соціалізації дитини молодшого шкільного віку в умовах прийомної родини: прийняття дитини сім'єю повинно відбуватися

поступово; термін адаптації дитини до нових умов життя залежить як від самої дитини, так і від середовища, в якому вона перебувала до того, як потрапила в прийомну родину; особистісних характеристик прийомних батьків та від наявності емоційного контакту, рівня довіри і відкритості між прийомними батьками та дітьми.

Таким чином, успішна соціалізація дитини молодшого шкільного віку в умовах прийомної родини залежить, з одного боку, від самої дитини, а з іншого – від прийомних батьків та соціальних фахівців, які впливають на цей процес. Це зумовлює потребу в якісній професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної галузі до роботи з соціалізації дитини молодшого шкільного віку в умовах прийомної родини.

Список використаних джерел:

1. Авраменко О.О. Соціалізація особистості в контексті вітчизняних та зарубіжних науково-педагогічних досліджень. Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». Черкаси, 2015. № 10 (343). С. 7-13.
2. Артющікіна Л. М. Полянничко А.О. Сирітство в Україні як соціально-педагогічна проблема (соціально правовий аспект): монографія. Суми: Сум ДПУ, 2002. 268 с.
3. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 208 с.
4. Капська А.Й., Пеша І.В. Соціальний супровід різних категорій сімей і дітей. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 232 с.
5. Лемко Г. Соціалізація дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, в умовах прийомної сім'ї. *Гірська школа Українських Карпат*. 2013. № 8-9. С. 223-225.
6. Манохіна І.В. Соціально-педагогічна робота з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування: навчальний посібник. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2012. 276 с.
7. Яремчук В. В. Феномен соціального сирітства як наукова проблема. *Вісник психології і педагогіки ПНУ ім. В. Стефаника*. 2010. № 15. С. 7-10.

Лейба А.Р.

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ІГОР У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент Н.Д.Кабусь

Згідно зі статистичними даними дослідження, проведеного Українським інститутом соціальних досліджень у межах проекту ESPAD, 81 % українських